

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Ilmastovuosikertomus 2021

Ympäristövaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Ilmastovuosikertomus 2021 (K 18/2021 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava ympäristövaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Birgitta Vainio-Mattila, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Johannes Lounasheimo, ympäristöministeriö
- tutkimusprofessori Heikki Lehtonen, Luonnonvarakeskus
- ilmastopanelisti Kristiina Regina, Suomen ilmastopaneeli
- lakimies Minna Ojanperä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- johtaja Jyrki Peisa, Metsäteollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- työ- ja elinkeinoministeriö
- Suomen Luontopaneeli
- Suomen metsäkeskus
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ilmastovuosikertomus 2021 on varsin kokonaisvaltainen kuvaus Suomen päästövähennystavoitteiden toteutumisesta ja päästöjen kehityksestä päästökauppa-, taakanjako- ja maankäyttösektoreilla. Vuosikertomuksessa eri sektoreilla ja toimialoilla tehtyjä toimenpiteitä verrataan hallitusohjelman tavoitteeseen tehdä Suomesta hiilineutraali vuonna 2035, kun lähtökohdaksi otetaan oletuksena maankäyttösektorin nettohiilinelun taso (21 Mt) vuonna 2035. Tämän mukaisesti Suomen on vähennettävä päästöjään nykyisestä 48 miljoonasta tonnista siten, että hiilineutraalisuustavoite toteutuu. Hiilineutraali Suomi 2035 — ilmasto- ja energiapolitiikan toimet ja vaikutukset (HIISI) -hankkessa laaditun WEM-perusskenaarion pohjalta esitetään arvio, jonka mukaan nykyisten toimien lisäksi tarvitaan noin 11 Mt:n päästövähennys hiilineutraalisuustavoit-

Valiokunnan lausunto MmVL 27/2021 vp

teen saavuttamiseksi. Vuoden 2035 jälkeen Suomen tavoitteena on saavuttaa hiilinegatiivisuus, mikä edellyttää päästövähennystavoitteiden kasvattamista entisestään. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää ilmastovuosikertomuksessa käsiteltyjä aiheita erittäin tärkeinä ja haluaa osaltaan kiittää kertomuksen valmisteluun osallistuneita tahoja perusteellisesta työstä. Seuraavassa valiokunta arvioi kertomuksessa esitettyä erityisesti oman toimialansa, maa- ja metsätalouden sekä maankäyttösektorin ilmastotoimien osalta.

Ilmastotyöhön ja sen kansallisiin mahdollisuuksiin ja haasteisiin liittyvä tiedontarve on suuri kuluttajien ja yritysten ilmastotoimien, koulutuksen, tieteen ja poliittisen päätöksenteon näkökulmasta. Toisaalta ilmastovuosikertomuksen tulee olla strategisen tason asiakirja ja keskittyä kokonaiskuvan tarjoamiseen. Toisaalta siinä esitetyt kannanotot voivat johtaa liian yleisinä ja taustoitamattomina väärään käsitykseen. Siltä osin kuin päästövähennysten sektori- ja toimialakohtaiseen tarkasteluun liittyy epävarmuustekijöitä ja alueita, joiden osalta tutkittua tietoa ei ole käytettävissä, tämä tulisi kuvata päästökehitystä esitettäessä. Ilmastovuosikertomuksen tulee sisältää myös lähdekritiikkiä siltä osin kuin päästövähennystoimenpiteet ovat sellaisia, ettei niitä kyetä luotettavasti mittaamaan vuosittaisessa tarkastelussa tai tutkimusmenetelmät eivät ole vielä riittävän kehittyneitä. Tämä on erityisen tärkeää maatalouden osalta, sillä maankäytön muutokset vaikuttavat biologisissa prosesseissa pitkällä aikavälillä ja tutkimusmenetelmiä kehitetään koko ajan. Sama koskee hiilinielujen kasvattamista maankäyttösektorilla.

Ilmastotoimien vaikuttavuus ja vaikutukset ovat tiedontarpeen keskiössä. Aivan erityisesti kaivataan kansallisten ilmastotoimien peilaamista globaalien markkinoiden toimintaan sekä Suomen kilpailukykyyn ja vetovoimaan investointiympäristönä. Suomalainen metsäteollisuus on vähentänyt päästöjään tehokkaasti, ja se on varsin pitkälle luopunut fossiilisista polttoaineista energiantuotannossaan. Se tarjoaa tuotteillaan luontaisesti ratkaisuja hiilen varastointiin. Erityisen kiinnostavaa olisi selvittää metsäteollisuuden näkökulmasta, miten ilmastotoimet vaikuttavat sen toimintaedellytyksiin Suomessa ja globaaleilla markkinoilla. Tällaista toimien vaikuttavuuden tai vaikutusten tarkastelua ei ole sisällytetty ilmastovuosikertomuksen 7. lukuun, joka koskee ilmastotoimien vaikutuksia. Ilmastomuutoksen kontekstissa on tärkeää tarkastella myös tuonnin ja viennin sekä kuljetusmatkojen hiilijalanjälkeä. Seuraavassa ilmastovuosikertomuksessa tuleekin esittää laskelmia myös tuontiruoan hiilijalanjäljestä. Lisäksi tässä yhteydessä on hyvä tarkastella elintarvikeomavaraisuuden ja lähiruoan suosimisen vaikutuksia kuluttajan asemaan ja hiilijalanjälkeen. Valiokunta pitää tärkeänä asiantuntijakuulemisessa varauksettoman kannatuksen saannutta ehdotusta ottaa vuoden 2022 ilmastovuosikertomukseen erikoisteemaksi globaali näkökulma.

Valiokunta pitää erittäin kannatettavana asiantuntijakuulemisessa esitettyjä ehdotuksia indikaattoreiden kehittämistä, jotta päästövähennykset ja niitä koskevat kehitysaskleet voidaan sitoa eri toimialoilla konkreettisiin toimenpiteisiin. Ilmastovuosikertomuksessa kuvataan ansiokkaasti politiikkatoimia, joita tehdään maatalouden päästöjen vähentämiseksi. Esimerkkeinä voidaan mainita kansallisen ilmastoruokaohjelman valmistelu, kansallisen biokaasuohjelman valmistuminen ja ravinteiden kierrätyksen tutkimus- ja kannustustoimet. Tämän lisäksi on syytä kuvata nykyistä kattavammin jo käytössä olevat päästövähennystoimet, kuten maa- ja metsätalouden sivuvirtojen ohjaaminen biopolttoaineiden tuotantoon, eloperäisten maiden muokkauksen vähentäminen, kerääjäkasvien viljely, säätösalaohitus ja kosteikkoviljely. Vähintään näitä tulee käsitellä maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa. Hallinnon toimien lisäksi kertomuksessa tulee nostaa esiin elinkeinoelämän laatimat vähähiilisyystiekartat kuten MTK ry:n ja SLC rf:n maata-

Valiokunnan lausunto MmVL 27/2021 vp

louden ilmastotiekartta sekä metsäteollisuuden ilmastotiekartta. Valiokunta korostaa, että tulevaisuuteen katsova ja ratkaisuhakuinen ilmastovuosikertomus on tärkeä työväline, jota tarvitaan tarkoituksenmukaisista ja kustannustehokkaista päästövähennys- ja hiilensidontatoimista päätettäessä. Samalla päästökehityksestä raportoitaa on kerrottava, etteivät kaikki jo tehdyt toimenpiteet näy vuosittaisina päästövähennyksinä syistä, jotka liittyvät luonnon toimintaan ja kehittyviin mittausmenetelmiin.

Maatalouden kasvihuonekaasupäästöistä metaani- ja dityppioksidipäästöt raportoidaan nykyisessä ilmastopolitiikan systematiikassa taakanjakosektorille, jonka päästövähennystavoitteita tarkastellaan vuosittain alenevien päästökiintiöiden avulla. Viljelysmaiden ja ruohikkoalueiden hiilidioksidipäästöt kuuluvat maankäyttösektorille. Ilmastovuosikertomuksessa todetaan, että maatalouden taakanjakosektorille kuuluvat päästöt ovat viime vuosina pysyneet suhteellisen samoina. Mainittujen päästöjen määrään vaikuttavat muun muassa vuosittaiset satovaihtelut ja eläinten ruoansulatuksen päästöjen osalta eläinmäärä. Taakanjakosektorilla on erittäin vaikea löytää vaikuttavia päästövähennyskeinoja vaarantamatta samalla maataloustuotannon omavaraisuutta ja siten huoltovarmuutta ja ruokaturvaa. Kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukainen päästövähennysten mittari onkin päästöjen määrä tuotantoyksikköä kohden. Esimerkiksi maidontuotannossa päästään tuotantotapoja kehittämällä samaan tuotokseen vähemmällä eläinmäärällä. Ravinteiden kierrätykseen perustuvalla biokaasun tuotannolla voidaan ohjata maatalouden biomassoja kestävään energiantuotantoon ja päästövähennystalkoisiin sekä vähentää lannanlevitysvaatimuksen aiheuttamaa tarvetta pellonraivaukseen. Toisaalta ravinteiden kierrätys lannoitteena kotimaisen maatalouden tarpeisiin vähentää tarvetta tuontilannoitteiden käytölle ja antaa siten edellytyksiä maatalouden tuotantokustannusten hillitsemiseen.

Vuosikertomuksen mukaan maatalouden kokonaispäästöistä noin kolme neljäsosaa on maaperään liittyviä päästöjä. Myöskään maankäyttösektorilla raportoitavat päästöt eivät ole juurikaan muuttuneet. Tähän vaikuttaa nykyiseen EU-lainsäädäntöön sisältyvä ohjaus, joka muun muassa rehun tuotantoalaa ja lannanlevitystä koskevilla vaatimuksilla on osaltaan ohjannut myös eloperäisten maiden käyttöönottoon. EU:n tukijärjestelmät puolestaan ohjaavat peltoalaa ruoantuotannon ulkopuolelle vähätuottoiseen käyttöön. Valiokunta korostaakin hallitusohjelman kirjauksia, joiden mukaan tuet kohdennetaan aktiiviseen ja kestäväan ruoantuotantoon. Samalla on tärkeää hillitä tukien pääomittumista pellon hintaan ja vuokraan. Saadun selvityksen mukaan kaikista kustannustehokkaimmat ilmastotoimet kohdistuvat turvemaiden maatalouskäytön ohjaamiseen niiden viljelytapoja kehittämällä. On selvää, että joillakin alueilla turvemaiden hyödyntämiselle ei ole vaihtoehtoja. Turvemaat ovat tärkeitä myös huoltovarmuuden kannalta, sillä esimerkiksi kuivuuden vaivaamina vuosina parhaan sadon tarjoavat usein juuri turvemaat, joilla maaperä pidättää vettä huomattavasti kivennäismaita paremmin. Juuri turvemaiden päästöjen vähentämiseen voidaan tehokkaasti vaikuttaa vaarantamatta kotimaista ruoantuotantoa. Vajaatuottoiset eloperäiset maat tulee ensisijaisesti valjastaa hiilensidontaan ja ruoantuotannon käyttöön viljelymenetelmiä kehittämällä. Lisäkeinoja voidaan hakea myös kivennäismailla tehtävistä vapaaehtoisista hiilensidontatoimenpiteistä sekä fossiilisten polttoaineiden korvaamisesta maatalouden energialähteissä. Maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteiden vaikutuksia koskevaa tutkimusta ja mittausmenetelmiä tulee edelleen kehittää niin, että metsätalouden ja ruoantuotannon ilmastovaikutuksista saadaan parempi kokonaiskuva. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteisiin kohdennetaan hallitusohjelman mukaisesti tutkimus-

Valiokunnan lausunto MmVL 27/2021 vp

rahoitusta. Tämän lisäksi MTK ry:n ja SLC rf:n sekä metsäteollisuuden vähähiilisyystiekarttojen toimeenpanoa tulee edistää.

Valiokunta korostaa, että maatalouden ilmastotoimia tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon toisaalta luonnon ja toisaalta maatalojen taloudellisen tilanteen tuomat realiteetit. Kuten valiokunta on viimeksi lausunnossaan MmVL 22/2021 vp korostanut, kannattavuuskriisissä taisteleva maatalous ei voi samanaikaisesti investoida ilmastotyöhön. Nykyiset CAP-tukijärjestelmät taas eivät ohjaa maataloja hiilensidontaan ja päästöjen vähentämiseen. Kuusivuotiseen rahoituskehikseen sidottu maatalouspolitiikka ei kykene uudistumaan kyllin nopeasti, koska siihen sisältyviä toimia on valmisteltu erilaisessa maailmassa kuin se, missä niitä nyt toteutetaan. CAP-uudistuksessa onkin pyrittävä hyödyntämään koko ajan kertyvää tietoa ilmastotoimista ja ilmastonmuutokseen sopeutumisesta, joka on maa- ja metsätalouden suuri haaste. Tältä osin elinkeinoelämää, kansalaisyhteiskuntaa, tuottajaa ja kansalaista yhdistävänä tekijänä on tarve säilyttää maatalousmaa viljelykelpoisena hyötykäytössä ja metsät terveisinä sekä kasvu- ja uudistumiskykyisinä. Muuten hiilineutraalisuus- ja hiilinegatiivisuustavoitteet eivät toteudu.

Valiokunnan mielestä ratkaisuja tulee hakea ensisijaisesti kannustavista ja vaikuttavista vapaaehtoisista toimenpiteistä. Viljelijöiden ja metsänomistajien syyllistäminen elinkeinon harjoittamisesta ei ole kestävä tie. Ajoittain keskustelu maatalouden ja maankäyttösektorin päästöistä ja hiilinieluista on ollut hyvin polarisoitunutta. Tutkimukseen perustuvan tiedon jakamiselle ja elinkeinoelämän todellisuuteen nojautuvalle keskustelulle olisi saatava enemmän tilaa myös julkisessa keskustelussa. Valiokunta uskoo, että kestävä ratkaisu löytyy kustannustehokkaista ja käytännön toimintaa palvelevista täsmäratkaisuista, joiden käyttöönottoa tuetaan tukipolitiikan keinoin ja tietoa lisäämällä. Maatilan ilmastotoimenpiteisiin ryhtymisen kynnys tulisi asettaa matalalle ja kannustaa tiloja lähtemään liikkeelle kokeiluluonteisesti aluksi joidenkin peltolohkojen tai tuotantosuuntien osalta. Konkreettisenä esimerkkinä voisi olla päästötoimenpiteistä ja hiilensidonnasta maksettava ekosysteemipalkkio.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että ympäristövaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto MmVL 27/2021 vp

Helsingissä 17.11.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Satu Hassi vihr
jäsen Janne Heikkinen kok
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Anders Norrback r
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Arto Satonen kok
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola

Valiokunnan lausunto MmVL 27/2021 vp Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Ilmastolain mukaan valtioneuvosto toimittaa vuosittain eduskunnalle ilmastovuosikertomuksen, jolla seurataan yleistä päästökehitystä ja keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman tavoitteiden toteutumista. Niin ikään suunnitelma sisältää kartoituksen politiikkatoimista ja arvion sopeutumissuunnitelman toimeenpanotilanteesta. Kertomuksessa tarkastellaan myös taakanjakosektorin velvoitteiden saavuttamista ja kokonaispäästökehitystä suhteessa vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteeseen. Lisäksi EU on tehnyt päätöksen vuoden 2030 oman tavoitteen kiristämiseksi. Tähän liittyvät lainsäädäntöehdotukset julkistettiin nyt menneenä kesänä heinäkuussa. Maamme tähän asti suunnittelemaat toimet eivät riitä täten nykyistä tiukempaan päästövähennystavoitteeseen. Tämän johdosta istuva hallitus sisällyttää lisätoimia valmisteilla olevaan uuteen keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaan ja ilmasto- ja energiastrategiaan. Näitä tarvitaan valtioneuvoston mielestä sekä vuoden 2030 EU-tavoitteen että hallituksen oman hiilineutraaliustavoitteen 2035 saavuttamiseksi.

Ensinnäkin Perussuomalaisten valiokuntaryhmä näkee, että ilmastovuosikertomukseen sisältyy laajasti sellaisia ilmastopoliittisia asioita ja toimenpiteitä, joita olisi voitu toteuttaa aikataulullisesti sekä myöhemmin että vähemmän kireämpään tahtiin. Eräs tällainen asia on juuri maatalous ja sen päästövähennykset (ml. liikenne). Maatalouden osalta on hyvä huomata niin ikään, että se ei ole ainoastaan kasvihuonekaasupäästöjen lähde, vaan se on metsien ohella yksi niistä harvoista sektoreista, joka pystyy myös sitomaan ilmakehästä hiiltä maaperään. Suotuisilla viljelykäytännöillä kuten talviaikaisella kasvipeitteisyydellä, monivuotisilla nurmilla ja kevennetyllä maanmuokkauksella tämä on mahdollista. Nyt on kuitenkin käymässä jälleen siten, että alkutuottajia moititaan siitä, että he eivät ole pudottaneet kokonaispäästöjään riittävästi. Tämä on jotain sellaista kehitystä, jota me Perussuomalaiset emme hyväksy, sillä Suomessa tulee voida edelleen harjoittaa maataloutta (ml. turvemaat) ja huolehtia ruokaturvasta sekä huoltovarmuudesta.

Toisaalta emme katso myöskään hyvällä sitä, että komissio julkaisi kesällä oman ilmastopakettinsa. Kyseessä on siis toimenpidepaketti, jonka tavoitteena unionilla on mm. ilmasto- ja energiapolitiikan varjolla sekaantua yhä enemmän myös jäsenmaiden metsäpolitiikkaan ja siihen, miten kukin metsiänsä voi käyttää. Nyt metsäpolitiikka kuuluu tiukasti jäsenmaiden määräysvaltaan ja niin sen pitää olla jatkossakin. Lisäksi näemme valiokuntaryhmänä, että mm. tulevien CAP-toimenpiteiden koko EU-rahoituksesta suunnataan liikaa ilmastotoimenpiteisiin EU-tasolla. Samaa ongelmallisuutta on jo näkyvässä myös kansallisen rahoituksen puolella. Tällä voi olla todellisuudessa negatiivisia vaikutuksia monelle viljelijä-alkutuottajalle, jotka ovat jo kehittäneet esimerkiksi uusia viljelytekniikoita. Lopuksi haluamme muistuttaa myös siitä, että keskeisimmät keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaan sisältyvät toimeenpannut toimet ovat liikenteessä käytettävien biopolttoaineiden jakeluelvoite sekä kevyen polttoöljyn sekoitet-tavan biopolttoöljyn jakeluelvoite. Perussuomalaiset näkevät, että tämä jakeluelvoitevaade lisää autoilevalle kansallemme liikkumis- ja muita kustannuksia merkittävästi. Samaten se lisää yritysten sekä teollisuuden kustannuksia merkittävästi.

Valiokunnan lausunto MmVL 27/2021 vp

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että ympäristövaliokunta ottaa edellä olevan huomioon ja että ympäristövaliokunta ehdottaa hyväksyttäväksi seuraavan kannanoton:

Eriävän mielipiteen kannanottoesitys

Eduskunta edellyttää, että kertomuksen johdosta hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla se lopettaa ylikireitä ilmastopoliittisia toimia ja tekee päätöksiä niistä lähtökohdista käsin, jotka korostavat työllisyystoimia ylikireän ilmastopolitiikan sijaan.

Helsingissä 17.11.2021

Ritva Elomaa ps
Mikko Lundén ps
Jenna Simula ps